Povezanost med vrstniškimi odnosi v adolescenci in socialno anksioznostjo v odraslosti

The Relationship between Peer Relationships in Adolescence and Social Anxiety in Adulthood

Eva Ribič, mag. biopsih.
Oddelek za psihologijo
DOBA fakulteta
Maribor, Slovenija
eva.ribic@net.doba.si

Doc. dr. Adela Černigoj
Oddelek za psihologijo
DOBA fakulteta
Maribor, Slovenija
adela.cernigoj@net.doba.si

Doc. dr. Marko Divjak
Oddelek za psihologijo
DOBA fakulteta
Maribor, Slovenija
marko.divjak@net.doba.si

Abstract / Povzetek

Adolescenca je kritično obdobje za oblikovanje identitete, v katerem sta sprejemanje in potrditev s strani vrstnikov bistvenega pomena. Odnosi, ki se vzpostavijo z vrstniki v tem obdobju, lahko vplivajo na to, kako se posamezniki spopadajo s stresnimi situacijami in se prilagajajo življenju v odrasli dobi [8]. Namen te študije je bil raziskati, kako odnosi z vrstniki, zlasti ustrahovanje, vplivajo na razvoj socialne anksioznosti v odrasli dobi, in raziskati vlogo zaščitnih dejavnikov, kot so pozitivni družinski odnosi. Kvantitativni podatki so bili zbrani s spletno anketo z uporabo Retrospektivnega vprašalnika o ustrahovanju [19], Lestvice anksioznosti zaradi socialne interakcije [12] in Večdimenzionalne lestvice zaznane socialne podpore [24]. V študiji je sodelovalo skupno 145 posameznikov, starih od 25 do 35 let (80,7 % žensk). Za preverjanje hipotez so bili uporabljeni t-test neodvisnih vzorcev, enosmerna analiza variance (ANOVA) in ordinalna logistična regresija z interakcijo. Ugotovitve so pokazale, da so izkušnje z ustrahovanjem v adolescenci, vključno s pogostostjo in zaznano resnostjo teh izkušenj, pomembno povezane z višjo stopnjo socialne anksioznosti v odrasli dobi. Poleg tega so rezultati pokazali, da so ženske poročale o višji stopnji socialne anksioznosti kot moški, medtem ko blažilni učinek zaznane družinske podpore ni bil statistično značilen. Ugotovitve prispevajo k boljšemu razumevanju dejavnikov tveganja, povezanih z razvojem socialne anksioznosti, in zagotavljajo osnovo za razvoj preventivnih programov, namenjenih zmanjševanju nasilnega vedenja med mladostniki.

Ključne besede

Vrstniški odnosi, adolescenca, socialna anksioznost, medvrstniško nasilje, poster.

Abstract

Adolescence is a critical period for identity formation, during which acceptance and validation from peers are essential. Relationships formed with peers during this period can influence how individuals handle stressful situations and adapt to life in adulthood [8]. This study aimed to investigate how peer relationships, specifically bullying influence the development of social anxiety in adulthood and to explore the role of protective factors, such as positive family relationships. Quantitative data were collected through an online survey, using The Retrospective Bullying Questionnaire [9], the Social Interaction Anxiety Scale [12] and the Multidimensional Scale of Perceived Social Support [24]. A total of 145 individuals aged 25 to 35 participated in the study (80,7 % woman). Independent samples t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), and ordinal logistic regression with interaction were used to test the hypotheses. The findings revealed that experiences of bullying during adolescence, including the frequency and perceived severity of these experiences were significantly linked to higher levels of social anxiety in adulthood. Furthermore, the results indicated that women reported higher levels of social anxiety than men, while the moderating effect of perceived family support was not statistically significant. The findings contribute to a better understanding of the risk factors associated with the development of social anxiety and provide a basis for the development of preventive programs aimed at reducing bullying behaviour among adolescents.

Keywords

Peer relationships, adolescence, social anxiety, peer bullying, poster.

1 Ozadje problema

Adolescenca je obdobje med otroštvom in odraslostjo, v katerem prihaja do intenzivnega razvoja posameznika ter oblikovanja lastne identitete in samopodobe [18]. To obdobje zaznamujejo pomembne telesne, čustvene in kognitivne spremembe, zato predstavlja čas intenzivnega dozorevanja posameznika, ki poleg spolnega razvoja vključuje tudi druge pomembne spremembe v mišljenju, čustvovanju in v socialnem funkcioniranju [2, 4, 18, 20]. Poleg tega se pri posamezniku povečata potreba po avtonomiji od staršev in želja po pripadnosti vrstnikom [23]. Tako socialne izkušnje v tem obdobju niso le prehodne, ampak lahko pomembno oblikujejo dolgoročne vzorce delovanja v odnosih in duševno zdravje v odraslosti [10].

Vrstniški odnosi imajo pomembno vlogo pri razvoju posameznika, saj mladostnik v vrstniški skupini išče pripadnost,

Permission to make digital or hard copies of part or all of this work for personal or classroom use is granted without fee provided that copies are not made or distributed for profit or commercial advantage and that copies bear this notice and the full citation on the first page. Copyrights for third-party components of this work must be honored. For all other uses, contact the owner/author(s).
Information Society 2026, 5–9 October 2026, Ljubljana, Slovenia
© 2026 Copyright held by the owner/author(s).
http://doi.org/10.70314/is.2026.cogni.71

podporo in potrditev [12]. Vrstniški odnosi v adolescenci predstavljajo enega najpomembnejših delov pri socialnem razvoju. Pri mladostniku se ob druženju in socialni interakciji z vrstniki oblikujejo občutki, da družbi pripada, hkrati pa se oblikujejo posameznikove vloge, ki jih prevzema v družbi in s tem oblikuje lastno identiteto. Raziskave navajajo, da imajo kakovostni vrstniški odnosi pomembno vlogo pri ustrezni psihološki regulaciji v družbi, razvoju sposobnosti empatije do drugih in pri duševnem zdravju odrasle osebe [2, 21]. Odnosi, ki se oblikujejo v skupini vrstnikov, vplivajo na odzive in zmožnost psihosocialnega prilagajanja tudi pozneje v odraslosti [12]. Izkušnja ustrahovanja, izključevanja in zasmehovanja tako lahko poveča tveganje za razvoj socialne anksioznosti v odraslosti [2, 7].

Socialna anksioznost oziroma močen strah pred ocenjevanjem družbe, občutek neugajanja in pomanjkanje pripadnosti ter posledično izogibanje socialnim interakcijam so negativne posledice vrstniških skupin, ob katerih posameznik pridobi slabe izkušnje in ne dobi lastne potrditve vrstniške skupine [16]. Simptomi socialne anksioznosti se pogosto pojavijo že v adolescenci, ko postanejo medosebni odnosi in socialno vrednotenje vrstnikov pomembnejši [9]. Obdobje adolescence je zaznamovano z večjo občutljivostjo na odzive socialnega okolja, kar lahko poveča tveganje za razvoj strahu pred negativnim vrednotenjem [22]. Že Bowlby [13] in Ainsworth [14] sta poudarjala teorijo navezanosti, ki daje velik pomen zgodnjim odnosom posameznika s socialno okolico, na podlagi katerih se oblikujeta posameznikovo vedenje in odnos do drugih. Socialna anksioznost izvira iz vrstniških izkušenj, najmočneje pa se izrazi v zgodnji odraslosti, v obdobju po 25. letu starosti [17].

Diagnostična merila socialne anksiozne motnje vključujejo izrazit in trajen strah pred eno ali več socialnimi situacijami, v katerih je posameznik izpostavljen mogoči presoji drugih ljudi. Posamezniki se bojijo, da bo njihovo vedenje nerodno ali, da bodo pokazali znake anksioznosti, ki bi lahko pripeljali do negativnega vrednotenja in poniževanja na strani drugih. Socialne situacije skoraj vedno izzovejo intenziven anksiozen odziv, zato se jim posamezniki pogosto izogibajo ali jih prenašajo z izrazitim nelagodjem. Za postavitev diagnoze morajo simptomi trajati vsaj šest mesecev in pomembno vplivati na posameznikovo vsakodnevno funkcioniranje [3].

Ženske v primerjavi z moškimi v povprečju poročajo o višjih ravneh depresije oziroma imajo večjo pojavnost depresije v različnih življenjskih obdobjih [15, 10]. Dekleta in ženske prav tako praviloma poročajo o višjih ravneh socialne anksioznosti v adolescenci in odraslosti. Razlike med spoloma v izraženosti socialne anksioznosti so lahko povezane z različnimi socialnimi in psihološkimi dejavniki, med katerimi literatura izpostavlja tudi izkušnje medvrstniškega nasilja [1, 6, 15]. Nekatere študije kažejo, da ima medvrstniško nasilje močnejši vpliv na razvoj socialne anksioznosti pri dekletih kot pri fantih. Kot ena od možnih razlag se navaja večja usmerjenost deklet k medosebnim odnosom in socialni sprejetosti, zaradi česar so lahko občutljivejša na negativne socialne izkušnje, kot je medvrstniško nasilje. Negativne izkušnje, do katerih pripelje medvrstniško nasilje, lahko pri dekletih močneje vplivajo na samopodobo in pričakovanje socialnega vrednotenja, kar bi lahko prispevalo k večjemu tveganju za razvoj socialne anksioznosti. Poleg tega se stiske pri dekletih pogosteje izražajo v obliki internalizacijskih težav, medtem ko so pri fantih relativno pogostejši eksternalizacijski odzivi, kar bi lahko deloma prispevalo k razlikam v izraženosti socialne anksioznosti [15]. Hkrati nekatere ugotovitve nakazujejo, da ima lahko socialna anksioznost, povezana z izkušnjo medvrstniškega nasilja, pomembne posledice za poznejše socialne odnose tudi pri fantih, zato razlik med spoloma ni mogoče razumeti enoznačno [1, 6, 15].

1.1 Cilji raziskovalnega problema

Namen študije je bil raziskati povezavo med izkušnjo medvrstniškega nasilja v adolescenci ter izraženostjo socialne anksioznosti v odraslosti. Natančneje, cilj te študije je bil odgovoriti na naslednja vprašanja: (1) Ali se stopnja socialne anksioznosti v odraslosti razlikuje glede na izkušnjo medvrstniškeg nasilja v adolescenci; (2) ali obstajajo statistično značilne razlike med moškimi in ženskami z izkušnjo vrstniškega nasilja v adolescenci in izraženo socialno anksioznostjo v odraslosti ter (3) kakšen je vpliv zaznane družinske podpore na odnos med izkušnjo medvrstniškega nasilja v adolescenci in izraženostjo socialne anksioznosti v odraslosti?

2 Metode

Empirični del je temeljil na presečnem, kvantitativnem raziskovalnem pristopu, z namenom pridobiti dejanske podatke na množici ljudi, katere značilnosti so ustrezale postavljenim merilom. Podatki so bili zbrani s pomočjo spletnega vprašalnika s priložnostnim vzorčenjem preko družbenih omrežij in z veriženjem preko osebnih kontaktov. Skupno je v raziskavi sodelovalo 145 oseb, starih od 25 do 35 let (80,7 % žensk). Uporabljeni so bili Retrospektivni vprašalnik ustrahovanja [19], Lestvica socialne interakcijske anksioznosti [12] in Večdimenzionalna lestvica zaznane socialne podpore [24]. Za preverjanje hipotez so bili uporabljeni t-test za neodvisne vzorce, enosmerna analiza variance (ANOVA) in ordinalna logistična regresija z interakcijo.

3 Rezultati

Rezultati so pokazali da so udeleženci, ki so v adolescenci pogosteje doživljali medvrstniško nasilje ter tisti, ki so svojo izkušnjo nasilja ocenjevali kot bolj resno, poročali o pomembno višjih ravneh socialne anksioznosti. Posamezniki, ki so poročali o izkušnji medvrstniškega nasilja v adolescenci, so v odraslosti kazali višjo stopnjo izraženosti socialne anksioznosti v primerjavi z osebami brez takšnih izkušenj. Rezultati raziskave so skladni s pregledano literaturo, ki poudarja pomembno vlogo negativnih socialnih izkušenj pri razvoju socialne anksioznosti. Posamezniki, ki so v adolescenci pogosto doživljali zavračanje, izključevanje ali poniževanje na strani vrstnikov, lahko začno razvijati negativna prepričanja o sebi, ki se lahko ohranijo tudi pozneje v odraslosti. Ponavljajoče se negativne socialne izkušnje pomembno vplivajo na psihološko funkcioniranje posameznika. Za medvrstniško nasilje je značilna ponavljajoča se narava vedenja, zaradi katere posameznik razvija občutek nemoči, negotovosti in zmanjšane socialne varnosti, večkratna izpostavljenost medvrstniškemu nasilju pa lahko okrepi občutke sramu, socialne neustreznosti in pričakovanja zavrnitve [19]. Posamezniki se začnejo izogibati socialnim interakcijam, kar

zmanjšuje možnost pozitivnih socialnih izkušenj in dolgoročno ohranja socialno anksioznost [5]. Posamezniki, ki so svoje izkušnje medvrstniškega nasilja doživljali kot resnejše oziroma so jim bile bolj obremenjujoče, so izražali višjo stopnjo socialne anksioznosti v odraslosti. Na razvoj psiholoških posledic ne vpliva samo objektivna prisotnost medvrstniškega nasilja, ampak predvsem način, kako posameznik takšne izkušnje subjektivno doživlja in predeluje. Dve osebi lahko podobno izkušnjo doživita zelo različno, pri čemer imajo pomembno vlogo osebnostne značilnosti, samopodoba, socialna podpora in pretekle izkušnje [11]. Posamezniki, ki določene izkušnje zaznavajo kot zelo ponižujoče ali ogrožajoče, lahko razvijejo močnejši strah pred socialnim vrednotenjem in povečano občutljivost na socialne grožnje. Subjektivno doživljanje medvrstniškega nasilja predstavlja pomemben dejavnik pri razumevanju razvoja socialne anksioznosti.

Med udeleženci z izkušnjo medvrstniškega nasilja so ženske poročale o višji stopnji socialne anksioznosti kot moški. Ženske so v povprečju dosegale višje rezultate na lestvici socialne anksioznosti v primerjavi z moškimi, kar kaže na višjo stopnjo izraženosti socialne anksioznosti pri ženskah z izkušnjo medvrstniškega nasilja v adolescenci. Raziskave poudarjajo, da so mladostnice pogosto občutljivejše na kakovost socialnih odnosov, odzive vrstnikov in na socialno vrednotenje. Negativne medvrstniške izkušnje zato pri ženskah pogosteje vplivajo na razvoj občutkov manjvrednosti, povečane samokritičnosti in strahu pred zavrnitvijo. Mladostnice so pogosto bolj usmerjene v kakovost medosebnih odnosov in socialno sprejetost, zato imajo negativne socialne izkušnje nanje izrazitejši čustveni vpliv. K temu prispevajo tudi družbena pričakovanja in večja občutljivost na socialno primerjanje ter odzive okolice [15].

Višja zaznana družinska podpora je bila pomemben napovednik nižje stopnje socialne anksioznosti, vendar pa interakcijski učinek med medvrstniškim nasiljem in družinsko podporo pri napovedovanju anksioznosti ni bil statistično značilen. Ob sočasnem upoštevanju učinkov medvrstniškega nasilja in zaznane družinske podpore se kot pomembnejši napovednik socialne anksioznosti v odraslosti izkaže družinska podpora. Čeprav so posamezniki z višjo zaznano družinsko podporo v povprečju izražali nekoliko nižjo stopnjo socialne anksioznosti, rezultati niso pokazali statistično značilnega učinka družinske podpore pri zmanjševanju vpliva medvrstniškega nasilja na poznejšo izraženost socialne anksioznosti. Družinska podpora sama po sebi ni zadosten zaščitni dejavnik pri zmanjševanju dolgoročnih učinkov medvrstniškega nasilja na razvoj socialne anksioznosti. Dobljeni rezultati so skladni z nekaterimi raziskavami, ki opozarjajo, da je vpliv družinske podpore kompleksnejši in da imajo lahko različne oblike podpore različen vpliv na posameznika [1]. Mogoče je, da posamezniki kljub prisotni družinski podpori negativne medvrstniške izkušnje internalizirajo in jih doživljajo kot pomemben pokazatelj lastne socialne vrednosti. Ker je v adolescenci socialno vrednotenje vrstnikov posebej pomembno, lahko negativne izkušnje z vrstniki pomembno vplivajo na razvoj negativne samopodobe in strahu pred zavrnitvijo – ne glede na kakovost družinskih odnosov. Rezultati raziskave tako kažejo, da družinska podpora sicer predstavlja pomemben dejavnik psihološkega blagostanja, vendar v naši raziskavi ni imela statistično pomembnega učinka pri zmanjševanju vpliva vrstniškega nasilja na izraženost socialne anksioznosti v odraslosti. Pomembno je poudariti tudi dejstvo, da se izkušnja medvrstniškega nasilja v regresijskem modelu ni izkazala za statistično značilen napovednik socialne anksioznosti, čeprav so predhodne analize pokazale, da so udeleženci z izkušnjo medvrstniškega nasilja v povprečju dosegali višje rezultate na lestvici socialne anksioznosti kot tisti brez takšne izkušnje. Neskladje med ugotovitvami je mogoče pojasniti z razlikami med uporabljenimi statističnimi pristopi. T-test omogoča primerjavo povprečnih vrednosti med dvema skupinama, ne upošteva pa vpliva drugih dejavnikov, ki lahko hkrati prispevajo k razvoju SA. Regresijska analiza pa ocenjuje prispevek posameznega napovednika ob sočasnem upoštevanju drugih spremenljivk v modelu. V naši raziskavi je bila v model vključena tudi zaznana družinska podpora, ki se je izkazala za pomemben negativni napovednik socialne anksioznosti. To nakazuje, da lahko del variabilnosti socialne anksioznosti pojasnjuje prav družinska podpora. Posamezniki, ki so bili izpostavljeni medvrstniškemu nasilju, so lahko hkrati poročali o nižji ravni družinske podpore, pri čemer je prav ta dejavnik pomembneje prispeval k pojasnjevanju razlik v stopnji socialne anksioznosti. Dobljeni rezultati zato ne pomenijo, da izkušnja medvrstnišega nasilja ni povezana z višjo stopnjo socialne anksioznosti, ampak kažejo, da njen neposredni prispevek ob upoštevanju družinske podpore ni več statistično značilen.

4 Zaključki

Ta študija je ugotovila: (1) da obstaja statistično pomembna razlika med udeleženci z izkušnjo medvrstniškega nasilja v adolescenci in tistimi brez izkušnje medvrstniškega nasilja v adolescenci, in sicer v stopnji izraženosti socialne anksioznosti v odraslosti. Pri tem se je ugotovilo, da se stopnja izraženosti socialne anksioznosti v odraslosti statistično značilno razlikuje glede na pogostost doživljanja medvrstniškega nasilja v adolescenci in glede na zaznano resnost medvrstniškega nasilja; (2) da so ženske v primerjavi z moškimi dosegale višje rezultate na lestvici socialne ankisoznosti in (3) da na uporabljenem vzorcu interakcija med družinsko podporo in medvrstniškim nasiljem pri napovedovanju socialne anksioznosti ni bila statistično značilna.

Ugotovitve raziskave kažejo, da pri razlagi izraženosti socialne anksioznosti v odraslosti ni pomembna samo prisotnost ali odsotnost medvrstniškega nasilja, ampak tudi njegova pogostost in zaznana resnost. Ugotovitve prispevajo k boljšemu razumevanju dejavnikov tveganja, povezanih z razvojem socialne anksioznosti, in predstavljajo osnovo za razvoj preventivnih programov, namenjenih preprečevanju medvrstniškega nasilja med mladostniki. Ugotovljena povezava med medvrstniškim nasiljem v adolescenci in izraženostjo socialne anksioznosti v odraslosti kaže, da negativne izkušnje v obdobju odraščanja ne vplivajo samo na trenutno psihološko zdravje posameznika, ampak lahko pomembno zaznamujejo tudi njegovo poznejše socialno funkcioniranje. Adolescenca predstavlja obdobje, v katerem posamezniki oblikujejo svojo identiteto, razvijajo občutek lastne vrednosti in vzpostavljajo pričakovanja glede medosebnih odnosov. Negativne izkušnje v tem obdobju imajo zato večjo težo kot podobne izkušnje v poznejših življenjskih obdobjih.

Citing and References

Acknowledgments / Zahvala

Zahvaljujem se vsem članom družine ter mentorju in somentorici za pomoč in vodenje pri izdelavi članka.

References / Literatura

[1] Adeyemo, O. D., Akpunne, B. C., Okeniyi, O. A., in Akpunne, E. N. (2025). Peer victimisation and social anxiety disorder among adolescents: the mediating role of perceived social support. *Turkish J of Public Health*, *23*(3), 274–290. https://doi.org/10.20518/tjph.1558074

[2] Almeida, T. S., Ribeiro, O., Freitas, M., Rubin, K. H., in Santos, A. J. (2021). Loneliness and Social Functioning in Adolescent Peer Victimization. *Frontiers in Psychology*, *12*. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.664079

[3] American Psychiatric Association (2022). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed., text rev.). American Psychiatric Association Publishing.

[4] Antonietti, C., Camerini, A.-L., in Marciano, L. (2020). The impact of self-esteem, family and peer cohesion on social appearance anxiety in adolescence: examination of the mediating role of coping. International *Journal of Adolescence and Youth*, *25*(1), 1089–1102. https://doi.org/10.1080/02673843.2020.1858888

[5] Barzeva, S. A., Richards, J. S., Meeus, H. J. W., in Oldehinkel, J. (2020). The social withdrawal and social anxiety feedback loop and the role of peer victimization and acceptance in the pathways. *Development and Psychopathology*, *32*(4), 1402–1417. https://doi.org/10.1017/s0954579419001354 7.

[6] Chen, B., Sun, X., Huang, X., in Liangshuang, Y. (2024). Examining the reciprocal link between social anxiety and social relationships spanning from childhood to adulthood: A meta-analysis of longitudinal studies. *Developmental Psychology*, *60*(1), 170–186. https://doi.org/10.1037/dev0001666

[7] Chiu, K., Clark, D. M., in Leigh, E. (2021). Prospective associations between peer functioning and social anxiety in adolescents: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, *279*(1), 650–661. https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.10.055

[8] Giordano, P. C. (2003). Relationships in Adolescence. *Annual Review of Sociology*, *29*(1), 257–281. https://doi.org/10.1146/annurev.soc.29.010202.100047

[9] Javaid, S. F., Hashim, I. J., Hashim, M. J., Stip, E., Samad, M. A., in Ahbabi A. A. (2023). Epidemiology of anxiety disorders: global burden and sociodemografic associations. *Middle East Curr Psychiatry*, *30*(44). https://doi.org/10.1186/s43045-023-00315-3

[10] Kamis, C., in Copeland, M. (2020). The Long Arm of Social Integration: Gender, Adolescent Social Networks and Adult Depressive Symptom Trajectories. *Journal of Health and Social Behavior*, *61*(4), pp. 437–452. https://www.jstor.org/stable/48634742

[11] Kellij, S., Lodder, M. A. G., van den Bedem, N., Güroğlu, B., in Veenstra, R. (2022). The Social Cognitions of Victims of Bullying: a Systematic *Review*. *Adolescent Research Review*, *7*(3), 287–334. https://doi.org/10.1007/s40894-022-00183-8

[12] Mattick, R. P., in Clarke, J. C. (1998). Development and validation of measures of social phobia scrutiny fear nad social interaction anxiety. *Behaviour research and therapy*, *36*, 445–470.

[13] McLeod, S. (2025a, April 20). *John Bowlby's Attachment Theory*. Simply Psychology. https://www.simplypsychology.org/bowlby.html

[14] McLeod, S. (2025b, Maj, 20). *Mary Ainsworth: Strange Situation Experiment & Attachment Theory*. Simply Psychology. https://www.simplypsychology.org/mary-ainsworth.html

[15] Pickering, L., Hadwin, A. J., in Kovshoff, H. (2019). The Role of Peers in the Development of Social Anxiety in Adolescent Girls: A Systematic Review. *Adolescent Research Review*, *5*, 341–362. http://dx.doi.org/10.1007/s40894-019-00117-x

[16] Puklek, L. M. (2004). Development of two forms of social anxiety in adolescence. *Psihološka obzorja, 13*(3), 37–40.

[17] Ranta, K., La Greca, M. A., Kaltiala - Heino, R., in Marttunen, M. (2016). Social Phobia and Educational and Interpersonal Impairments in Adolescence: A Prospective Study. *Child Psychiatry Hum Dev*, *47*, 665–677. https://doi.org/10.1007/s10578-015-0600-9

[18] Sawyer, M. S., Ayyopardi, P. S., Wickremarathne, D., in Patton, C. G. (2018). The age of adolescence. *The Lancet Child & Adolescent Health*, *2*(3), P223–228. https://doi.org/10.1016/S2352-4642(18)30022-1

[19] Schafer, M., Korn, S., Smith, P. K., Hunter, S. C., Mora - Merchan, J. A., Singer, M. M., in van der Meulen, K. (2004). Lonely in the crowd: Recollections of bullying. *British journal of developmental psychology*, *22*, 379–394.

[20] Schneider, B., in Stevenson, D. (1999). The ambitious generation. *American Journal of Education*, *108*(1), pp. 63–67.

[21] Schoeps, K., Mónaco, E., Cotolí, A., in Montoya - Castilla, I. (2020). The impact of peer attachment on prosocial behavior, emotional difficulties and conduct problems in adolescence: The mediating role of empathy. *PloS One*, *15*(1), 1–18. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0227627

[22] Spence, S. H., in Rapee, R. M. (2016). The etiology of social anxiety disorder: An evidence-based model. *Behaviour Research and Therapy*, *86*, 50–67. https://doi.org/10.1016/j.brat.2016.06.007

[23] Veenstra, R., in Laninga - Wijnen, L. (2022). The prominence of peer interactions, relationships and networks in adolescence and early adulthood. V L. J. Crockett, G. Carlo in J. E. Schulenberg (Ed.), *Handbook of Adolescent and Young Adult Development*. American Psychological Association.

[24] Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimer, S. G., in Farley, G. K. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of personality assessment*, *52*, 30–41.